

Grafisk formgivning

Prinsipper for design – layout – form -
komposisjon - typografi

Skrevet av: Kjetil Sander

Dato: 1 Februar 2023

Versjon: 1.0

Utgitt av: eStudie.no

Innholdsfortegnelse

INNHALDSFORTEGNELSE	1
1 INNLEDNING	5
1.1 HVA ER DESIGN?	5
1.2 REDESIGN	6
1.3 DESIGNPROSESSEN	6
1.4 DESIGN ER ET PRAKTISK FAG	7
1.5 "KISS" ("KEEP IT SIMPLE STUPID")	7
1.6 HVORFOR ER LAYOUT VIKTIG?	7
1.7 HVA ER LAYOUT ?	8
1.8 LAYOUTENS FORMÅL	8
1.9 LAYOUTENS MÅLSETNING:	9
1.10 DESIGNPRINSIPPER	9
1.10.1 Balanse og kontrast	9
1.10.2 Leseretning	10
1.10.3 Generelle designprinsipper for datasystemer og nettsider	10
1.10.4 Empati prinsipper	11
2 FARGELÆRE	12
2.1 ALLE MENNESKER LIKER FARGER	12
2.2 HVA ER EN FARGE?	12
2.3 FARGESIRKELEN	12
2.3.1 Primærfargene	13
2.3.2 Sekundærfarger	13
2.3.3 Tertiærfarger	14
2.4 ANDRE FAGUTTRYKK	14
2.5 MATERIALE FARGEN SKAL GJENSKAPES PÅ	14
2.6 FARGEKOSTNAD	15
2.7 FARGEPALETT	15
2.8 PMS, CMYK OG RGB	15
2.9 HVITE FLATER	15
2.10 FARGEBRUK	16
2.11 ANTALL FARGER	16
2.12 FARGESPRÅK	17
2.13 FARGENES BETYDNING OG PÅVIRKNINGEVNE	17
2.14 BRUK AV FARGER PÅ HJEMMESIDER	18
2.15 NEGATIV TEKST VS. POSITIV TEKST	19
3 FORMGIVNING OG FORMTEORI	20
3.1 PUNKT - LINJE – FORM	20
3.2 FORM OG FORMELEMENT	20
3.2.1 Geometrisk form	21
3.2.2 Organisk form	21
3.2.3 Stilisering	21
3.2.4 Sammensetting av form	21
3.3 FORMGIVNING OG ROM, VOLUM, DYBDE OG 3D EFFEKTER	22
3.3.1 1-punktperspektivet (sentralperspektivet)	22
3.3.2 2-punktperspektivet	22
3.4 VINKEL	23
3.5 VOLUM	23

3.6 OVERLAPPING	23
3.7 STIL OG UTTRYKK I FORMGIVNING	24
3.8 BRUK AV GRAFIKK (BILDER OG ILLUSTRASJONER)	25
3.8.1 <i>Et viktig element for å gjøre nettstedet eller den visuelle formen attraktivt</i>	25
3.8.2 <i>Tekst vs. grafikk (bilder)</i>	25
3.8.3 <i>Et virkemiddel for å skape oppmerksomhet og interesse</i>	26
3.8.4 <i>Kan gjøre sidene trege og rotete</i>	26
3.8.5 <i>Animasjoner på en nettside</i>	27
3.8.6 <i>Begrens lydbruken</i>	27
3.8.7 <i>Gratis bildebanks</i>	27
3.8.8 <i>Kun GIF, PNG og JPG-formatet kan brukes på nettet</i>	27
4 KOMPOSISJON.....	28
4.1 MØNSTERKOMPOSISJON	30
4.1.1 <i>Bord</i>	30
4.1.2 <i>Flatemønster</i>	30
4.1.3 <i>Ornament</i>	30
4.1.4 <i>Variasjoner</i>	30
4.2 BALANSE	31
4.2.1 <i>Symmetrisk/Asymmetrisk balanse</i>	31
4.2.2 <i>Optisk midtpunkt</i>	32
4.3 BEVEGELSE.....	32
4.4 KONTRAST	33
4.4.1 <i>Miljø:</i>	33
4.4.2 <i>Styrke:</i>	34
4.4.3 <i>Forskjell:</i>	34
4.4.4 <i>Intensitet:</i>	34
4.4.5 <i>Fargekontraster</i>	34
4.4.6 <i>Kontrast ved typografi</i>	36
4.5 RYTME	38
4.6 HARMONI OG DYNAMIKK	38
4.7 ENHET/HELHET	39
4.7.1 <i>Symmetrisk (Harmoni og balanse)</i>	40
4.7.2 <i>Asymmetrisk oppbygging (Spennende/dynamisk)</i>	41
4.8 PROPOSISJON	41
4.8.1 <i>Det Gyldne Snitt</i>	42
4.8.2 <i>1/3-deling</i>	42
4.9 PRINSIPPET OM KONTINUITET	43
4.10 ANTALL ELEMENTER I EN KOMPOSISJON	44
5 GESTALT TEORIENE	45
5.1 GESTALT TEORI - HELHETEN ER MER ENN SUMMEN AV DELENE.....	45
5.2 PHI-FENOMENET	46
5.3 MØNSTERGJENKJENNING	46
5.4 GESTALT LOVENE	47
5.4.1 <i>Forgrunn og bakgrunn</i>	47
5.4.2 <i>Nærhet</i>	47
5.4.3 <i>Likhet</i>	48
5.4.4 <i>Sammenkoblinger</i>	48
5.4.5 <i>Symmetri</i>	49
5.4.6 <i>Kontinuitet</i>	49
5.4.7 <i>Lukkethet</i>	50
6 TYPOGRAFI	51
6.1 HVA ER TYPOGRAFI?.....	51

6.1.1	Opprindelse.....	51
6.1.2	Hva omfatter typografi faget?.....	51
6.2	TYPOGRAFIENS FORMÅL	52
6.2.1	Bokstaver er symboler.....	52
6.2.2	Skriftsystemet	52
6.2.3	Skilletegn – , . » _ ? !.....	52
6.3	TYPOGRAFISKE FAGUTTRYKK	53
6.4	BOKSTAV OG SKRIFTSYSTEMER	53
6.4.1	Skriftsystemenes historie.....	53
6.4.2	Typer av skriftsystemer.....	54
6.4.2.1	Logografisk skriftsystem.....	54
6.4.2.2	Stavelsesbaserte systemer	54
6.4.2.3	Alfabetiske skriftsystemer	54
6.4.3	Skriftkrav.....	55
6.4.4	Bokstav	55
6.5	HVA ER EN SKRIFT (FONT)?.....	55
6.6	SKRIFTTYPENES OPPBYGNING (ANATOMI).....	56
6.7	SKRIFTTYPE KLASIFISERING	57
6.8	SKRIFTENS VEKT (SNITT)	57
6.8.1	Ikke kombiner kursiv og halvfet skrift.....	58
6.8.2	Bruk av kun store bokstaver.....	58
6.8.3	Kursiv som brødtekst	58
6.8.4	Bruk av understrekning.....	58
6.9	KEGEL.....	59
6.10	SKRIFTGRAD	59
6.11	SPERRING OG KNIPING	59
6.12	HVILKEN SKRIFTTYPE BØR DU VELGE?	60
6.12.1	Tre krav til skriftkvalitet	60
6.12.2	Fonter og web.....	60
6.12.3	Grotesk skrifttype gir ikke bedre lesbarhet enn antikva.....	61
6.12.4	Blanding av skrifttyper	61
6.13	SKRIFTSTØRRELSE (SKRIFTGRAD)	62
6.13.1	Tolvtallssystem	62
6.13.2	De vanligste skriftsgradene.....	63
6.13.3	For stor eller for liten skrift.....	63
6.14	MARGER	64
6.14.1	Marg typer	64
6.14.2	Skal balansere komposisjonen.....	65
6.14.3	Noen retningslinjer for valg av marger	66
6.14.4	Smal spaltebredde	66
6.15	LINJEAVSTAND	66
6.15.1	Teknisk og visuell linjeavstand.....	66
6.15.2	Kompress.....	67
6.15.3	Negativ linjeavstand	67
6.15.4	Linjeavstanden påvirker lesbarheten	67
6.15.5	Hva er vanlig linjeavstand?	67
6.15.6	Hva må du tenke på når du skal velge linjeavstand?	67
6.15.6.1	Optimal lesehastighet vs. plass.....	68
6.15.6.2	Små tekstblokker	68
6.15.6.3	Skrifttype.....	68
6.15.6.4	Horisontale avstander i teksten.....	68
6.15.6.5	Visuell linjeavstand	68
6.15.6.6	Estetikk.....	69
6.15.6.7	Kontrast	69
6.15.7	Oppsummering.....	69

6.16 LINJEJUSTERING.....	69
6.16.1 <i>Linjustering typer</i>	69
6.16.2 <i>Blokkjustert tekst</i>	70
6.16.3 <i>Venstrejustert tekst</i>	70
6.16.4 <i>Høyrejustert tekst</i>	70
6.16.5 <i>Sentrert tekst</i>	70
6.17 LESELIGHET OG LESEPROSESSEN	71
6.17.1 <i>Sakkadiske bevegelser og fiksering</i>	71
6.17.2 <i>Tilbakesving</i>	71
6.17.3 <i>Regresjon</i>	71
6.17.4 <i>Leseretning</i>	71
6.17.5 <i>Leslighet</i>	71
6.17.6 <i>LIX- tall</i>	72
6.18 ORDDDELING.....	73
6.18.1 <i>Hovedregler for orddeling</i>	73
6.19 LINJELENGDE	74
6.19.1 <i>Hva må du tenke på når du skal velge linjebredde?</i>	74
6.19.2 <i>Leselighet</i>	75
6.19.3 <i>Økonomi</i>	75
6.19.4 <i>Ombrekningsfunksjonalitet</i>	75
6.19.5 <i>På skjerm</i>	75
6.19.6 <i>Oppsummering</i>	76
6.20 BILDETEKST	76
6.20.1 <i>Utforming</i>	77
6.20.2 <i>Avstand</i>	77
6.21 SKRIFTEFFEKTER	77
6.21.1 <i>Tekst i negativ</i>	77
6.21.2 <i>Skrift i farger</i>	77
6.21.3 <i>Organisering av teksten</i>	78
6.21.4 <i>Bruk av teksteffekter o.l.</i>	78
6.22 INGRESS	78
6.23 SITAT	79
6.23.1 <i>Korte sitater</i>	80
6.23.2 <i>Lengre sitater</i>	80
6.24 HVA ER GOD TYPOGRAFI?	81